

Hvormange Børn havde Tordenskiolds Fader?

Af E. A. Thomle.

Det har altid været anseet for en sikker Sag, at Tordenskiolds Fader Raadmand i Trondhjem J a n W e s s e l i sit Egteskab med M a r e n S c h ø l l e r havde 18 Børn, 12 Sønner og 6 Døtre. De fleste vil uden Tvivl fra sin Barndom kjende Visen om Tordenskiold:

»Atten Børn gik frem paa Rad
hos hans Far i Trondhjems Stad.
Døtre sex og Sønner tolv,
Men kun en blev Tordenskiold«.

En slig Vise er naturligvis intet historisk Document, men den vidner dog om en Tradition, som i nærværende Tilfælde kan føres tilbage til Tordenskiolds første Biograf Caspar Peter Rothe, der i sit store Værk om Tordenskiold (Den danske Sæ-Helts og Vice-Admiral Peder Tordenskiolds Levnetsbeskrivelse. I—III. Kjbhvn. 1747—50. 4to) ogsaa har, at Jan Wessel i sit Egteskab havde 18 Børn, 12 Sønner og 6 Døtre. Rothe har vistnok sin Oplysning herom fra Tordenskiolds egen Broder Vice-Admiral Caspar Wessel, som han siger, har givet ham mange Oplysninger, og det synes jo noksaa underligt, at ikke h a n skulde have fuld Rede paa hvormange Sødskende han selv havde. Men det viser sig, at mange af de Oplysninger, som paa denne Maade er tilflyt Rothe, er mindre paa-lidelige. Endog Peter Wessels Fødselsaar er urigtigt, og de Oplysninger Rothe meddeler om Caspar Wessel selv er heller ikke cor-recte. Man maa derfor ikke stole altfor sikkert paa Rothes Beretninger. At deslige Opgaver fra Slægten selv ofte er meget lidet overensstemmende med de faktiske Forhold, har man ogsaa et godt Exempel paa i Peter Wessels egen Skrivelse til Kongen af 28. Marts 1706 (Bergersen I. S. 129) om at blive Sæcadet, hvor han fortæller at han af Faderen for et Par Aar siden var sendt til Kjøbenhavn »formedelst mange andre, nemlig 17 smaa og store Sødskendes Paahæng«, medens det er vitterligt, at Jan Wessel i 1706 ikke havde mere end 15 Børn i Live.

Naar det derfor i Raadmand Wessels Bibel, der nu eies af Captain i Flyvevæsenet Klingenberg og som gjentagende Gange er gjengivet i Trykken, af Raadmanden selv kun opføres 17 Børn, 12 Sønner og 5 Døtre, maa det vistnok ansees meget tvivlsomt, om der overhovedet har været flere Børn i hans Egteskab. Den Hypo-

these, der først er fremsat af Bernt Moe og senere accepteret af andre, at Jan Wessel har havt et dødfødt Barn i 1697, som han af denne Grund heller ikke har indført i sin Bibel, er neppe rigtig og mangler enhver Hjemmel. Ikke alene af den Grund, at det er lidet rimelig, at Jan Wessel ikke ogsaa skulde have noteret et saadant Barn, om der havde været noget, men ogsaa fordi, det øyensynlig har været Rothes Mening, at Jan Wessel har havt 18 levendefødte Børn og at man derfor i Grunden bliver lige nær, om man end giver Raadmanden aldrig saamange dødfødte Børn.

Tordenskiolds seneste Biograf Captaine Olav Bergersen skriver i sit store Værk om Tordenskiold (I—II, Thj. 1925) I. S. 15: »I bibelen finnes imidlertid kun 17 barn, 12 sønner og 5 døtre. Den 6te datter var dødfødt og blev saaledes ikke innført af rådmannen. Arkivar Thomle anfører, at hun temmelig sikkert var født 1697« og videre Side 103: »Ifølge traditionen og den Wesselske stamtavle skal jo det samlede antal barn være 18 og den 6te datter er da angitt som dødfødt i 1697. Hun er, som det vil sees, ikke opført i Jan Wessels bibel og de i Trondhjems statsarkiv bevarte protokoller indeholder intet hverken om hendes fødsel eller begravelse. Men E. A. Thomle anfører, som tidligere nevnt, at den 6te Datter temmelig sikkert er født 1697 og dødfødt, hvorfor Jan Wessel ikke har innført hende. Med denne autoritative udtalelse får man da slå sig til ro: — At jeg i min Afhandling i dette Tidsskrift Raadmand Wessels sjette Datter? (7. R. V. S. 105 ff.) har fremsat eller accepteret Paastanden om, at Jan Wessel har havt et dødfødt Barn i 1697, er en Misforstaaelse af Forfatteren. Jeg har vistnok opgivet, at Bernt Moe og efter ham andre har fremsat den Hypothese, at Raadmand Wessels 6te Datter har været et dødfødt Barn, men jeg har udtrykkelig gjort opmærksom paa at de for Paastanden ikke have anført nogen Hjemmel og jeg har altid været af den Mening, at Hypotesen er høist tvivlsom. Det maa imidlertid ansees ganske sikkert, at Jan Wessel i sit Egteskab i alle Fald ingen 6te Datter har havt, der var i Live i Aaret 1700. Thi da opgiver Raadmand Wessel i sin Kopskatangivelse, at han kun har Hustru, en Pleiedatter og desuden 15 levende Børn, ingen hjemme overfulde 15 Aar«. Og denne Opgave stemmer nøiagtig overens med hans Antegnelser i Bibelen, hvor der vel opføres 17 Børn, men af hvilke Sønnen Henrik, født 1673, døde af Børnekopper 1675, og Datteren Maren, født 1696, døde i 1697 ligeledes af Børnekopper, saaledes at der i Aaret 1700 kun var i Live 15 Børn. Derved er det ogsaa fuldstændig paa det Rene, at den Elisabeth Wessel, der var gift med Tyge Castberg

i Lillefosen — som ogsaa i min forannævnte Afhandling paavist af andre Grunde — ikke er eller kan være Jan Wessels Datter. At hun derimod er den Elisabeth Sophie Wessel, der var af Broderen Isak Wessels¹⁾ 1ste Egteskab bestyrkes ved de Navne Castbergs Børn med hende havde. Tyge Castberg døde 1732 i Kjøbenhavn. Men Skiftet efter ham holdtes i Lillefosen (Christianssund) 4. Juni s. A. Han efterlod Enken Elisabeth Sophie Wessel, der døde hos Sønnen Isak Castberg i Vang i Valdres 1751 og 7 Børn, nemlig: 1) Ingeborg Cathrine, 19 A. gl. 2) Christopher, 17 A. gl. 3) Isak Wilhelm, 16 A. gl. 4) Anne Cathrine, 14 A. gl. 5) Cathrine Alet, 11 A. gl. 6) Tychona Elisabeth, 9 A. gl. og 7) Elisabeth Munthe 4½ A. gl. Ligesom den ældste Søn er opkaldt efter Farfaderen, er den yngre Isak Wilhelm opkaldt efter Morfaderen Isak Wessel og efter dennes Broder Wilhelm Wessel. At denne Søn ikke er opkaldt efter Moderens Pleiefader Farbroderen i Trondhjem, er noget paafaldende. Men Grunden hertil er vistnok alene den, at han er født før Jan Wessel s. A. afgik ved Døden og at det paa denne Tid var den almindelige Regel kun at opkalde a f d ø d e Frænder. Datteren Cathrine Alet er opkaldt efter Farmoderen og den yngste Datter efter Elisabeth Sophie Wessels Stedmoders for mange Aar siden afdøde Moder Elisabeth Munthe. At Tyge Castbergs Hustru saaledes var en Datter af Isak Wessel kan neppe betvivles, og at hun ogsaa er det »Froentømmer, agted lige ved egen Daatter«, som Jan Wessel angiver til Kopskat 1700, flyder vel med Sikkerhed deraf, at hun kalder Tordenskiold og Caspar Wessel Brødre og at hun af Tordenskiold kaldes Søster. Det forudsætter med Nødvendighed, at hun har været i Jan Wessels Hus og at hun der er opdraget som en Datter sammen med hans øvrige Børn. Hun har vistnok været hos Raadmanden i Trondhjem fra Moderens Død c. 1686 eller i alle Fald fra 1691²⁾, da Faderen da kun havde Kone, men ingen Børn hjemme. I saa Fald har hun altsaa levet hele sin Barndom og Ungdom, indtil hun c. 1710 blev gift med Tyge Castberg, hos sin Onkel i Trondhjem, hvor hun har været betragtet som hans egen Datter. Og det er i dette Tilfælde intet mærkeligt i, at hun baade af Jan Wessel, hans Kone og deres Børn har været betragtet fuldstændig som et Barn i Huset og som en Søster, og at ogsaa hun paa sin Side har regnet sig for Datter og Søster. Et

¹⁾ Bergersen (I. S. 24) siger, at Isak Wessel i sine sidste Aar skal have levet paa Søndmøre, hvor han døde 1695. Det er urigtigt. Han døde i Bergen, hvor han var Kjøbmand 3. Febr. 1695 og hvor Skifte efter ham foretoges 22. Juli s. A. (jfr. H. Munthe, Familien Munthe S. 101).

²⁾ Bergersen (I. S. 15) siger, at hun kom til Farbroderen i Trondhjem paa Grund af »Uoverensstemmelse« med Stedmoderen. Hvorfra han har denne Oplysning, kan ikke sees. Men det ser i alle Fald ud til, at samtlige Isak Wessels Børn allerede 1691 var komne bort fra Hjemmet i Bergen.

sligt Forhold er ikke mere paafaldende i det 17de og 18de Aarhundrede end i det 19de og 20de. — Naar derfor Rothe — formentlig efter Opgave fra Caspar Wessel — siger, at Jan Wessel havde 18 Børn, 12 Sønner og 6 Døtre, er det visselig intet til Hinder for at antage, at det 18de Barn og den 6te Datter netop har været hans Pleiedatter, og at Fortegnelsen i Bibelen paa Raadmandens Børn i alle Henseender er fuldstændig og helt ud rigtig. Det er virkelig ingensomhelst Grund til at supponere en dødfødt Datter, som ingensomhelst Hjemmel har. Derved forklares — saavidt jeg forstaar — paa den bedste Maade Uoverensstemmelsen mellem Traditionen og Jan Wessels egen Opgave. Paa en vis Maade faar saaledes Bankchef Castberg Ret, naar han regner Tyge Castbergs Kone for Jan Wessels 6te Datter. Men det er dog kun hans Pleiedatter, ingen virkelig Datter. ·
